

Suomen Vesitietiedistuksen historia

Suomen Vesitietiedistuksen syntysanojen ajankohta voidaan osoittaa hyvin tarkasti, jopa miltei minuutilleen. Se on melko harvinaista yhdistysten historiassa.

Vuoden 1979 kesäkuun 11:ntenä klo 18.00 kokoontui neljä miestä ravintola Vanhassa Kellarissa Helsingissä, nautti illallisen ja siinä lomassa pohti mieltään kiinnostavia asioita. Pohtimisen tulos konkretisoitui lähes kaksi vuotta myöhemmin pidetyssä suuressa kokouksessa Helsingin Säätytalolla.

Vanhan Kellarin palaveriin oli silloinen TVH:n pääjohtaja Jouko Loikkanen kutsunut muutamia Järvi-Suomen kanavatoimikunnan edustajia. Paikalla olivat DI Tauno Saavalainen, johtaja Olli Mustonen ja Erkki Vasama Keski-Suomen Maakuntaliitosta.

Loikkanen esitti illalliskumppaneilleen, että perustetaan Suomen Vesitietiedistus, koska maassa on jo mm. Suomen Tietiedistus. Sen toiminnan ja asiathan Jouko Loikkanen TVH:n pääjohtajana erinomaisesti tunsu. Nelikko kannatti ajatusta.

Ajatus jäi kytemään

Ajatus jäi "kytemään". Herrat soittelivat toisilleen ja muillekin, keskustelivat tapaamisten yhteydessä asiasta, pohtivat keitä henkilöitä yhdistykseen tulisi ottaa mukaan, mikä sen toimintaperiaate olisi jne. Tätä itämisaikaa kesti miltei kaksi vuotta ennen kuin tositoimiin ryhdyttiin.

Yhdistyksen suunnittelijat pitivät selvänä, että se jatkaisi Järvi-Suomen kanavatoimikunnan työtä. Itse asiassa kanavatoimikunta jo 14. lokakuuta 1980 pitämässään vuosikokouksessa hahmotteli hyvin pitkälle sen organisaatiomallin, jonka mukaan ja pohjalta uusi yhdistys sitten aikanaan synnytettiin.

Maaliskuun 16:ntena 1981 päivätyssä kokouskutsussa hahmoteltiin tulevan yhdistyksen toimiala näin: "Yhdistyksen toiminta tulee olemaan jatkoa Järvi-Suomen kanavatoimikunnan työlle, joka on nyt katsottu tarpeelliseksi laajentaa siten, että tavoitteeksi tulee koko maan – myös rannikoiden – vesitieverkon kehittäminen toimintakykyiseksi kokonaisuudeksi. Kanavatoimikunnan vuosikokouksessaan 14. lokakuuta 1980 tekemä päätös tähtää siihen, että jäseniksi tulisi kuntia sekä alaan liittyviä teollisuusyhtiöitä ja järjestöjä ynnä yksityisiä henkilöitä mahdollisimman laajasti.

Taustaa tälle perustamishankkeelle ovat luoneet mm. muuttunut ja edelleen muuttuva energiatilanne, vesikuljetuskaluston kotimainen kehitystyö, vesiteittemme kapasiteetin ja hoitotoimien lisäämistarve ja eduskunnan enemmistön aloitepohjalta keväällä ilmaiseva myötämielisyys".

Kutsun olivat allekirjoittaneet silloinen Kuopion läänin maaherra Kauko Hjerppe, kaupunkiliiton toimitusjohtaja L. O. Johansson, TVH:n pääjohtaja Jouko Loikkanen, kanslianeuvos Olli Mustonen ja Metsäteollisuuden Keskusliiton toimitusjohtaja Matti Pekkanen.

Yhdistys perustettiin Helsingin Säätytalolla

Ja homma aloitettiin todella komeasti: Suomen Vesitietiedistuksen perustava kokous pidettiin 9. huhtikuuta 1981 Helsingin Säätytalolla. Suomen vanhojen aatelissukujen vaakunoiden alle oli kutsuttu ja saatu kaikkiaan 117 kansalaista, joukossa runsaasti

maaherroja, vuorineuvoksia, pankinjohtajia, toimitusjohtajia, kunnanjohtajia, johtajia ja poliitikkoja. Ei tämä tietystikään mikään ihme ollut, sillä olihan Loikkanen tehnyt merkittävän poliittisen uran, jonka aikana hän oli tullut tuntemaan Suomi -nimisen tasavallan merkittävimmät talouselämän vaikuttajat, johtavat virkamiehet, kunnalliset vaikuttajat ja lähes kaikki poliitikot.

Loikkanen oli junailut asian niin, että perustavan kokouksen puheenjohtajaksi kutsuttiin eduskunnan puhemies Johannes Virolainen. Kahden esitelmän (professori Juhani Sukselainen: Tulevaisuuden laivat Suomessa ja rakennusneuvos Jarkko Saisto: Tulevaisuuden vesitiet Suomessa) jälkeen päätettiin yksimielisesti perustaa Suomen Vesitietyhdistys.

”Raskasta sarjaa”

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajaksi valittiin eläkkeellä oleva Nesteen vuorineuvos Uolevi Raade ja hallitukseen hänen lisäksi vuorineuvos Fredrik Castren, ylijohdaja Panu Haapala, kansliapäällikkö Taisto Heikkilä, johtaja Aulis Hiekko, toimitusjohtaja Niilo Hämäläinen, pääjohtaja Simo Jaatinen, pääjohtaja Jan-Erik Jansson, pääjohtaja P. W. Jokinen, pääjohtaja Jouko Loikkanen, kaupunginjohtaja Pekka Paavola, hallitusneuvos Kalevi Perko, toimitusjohtaja Pentti Salmi, osastopäällikkö Olavi Syrjänen, kunnanjohtaja Veikko Tikkanen ja metsäneuvos Mikko Wuoti.

Hallituksessa oli siis vahvoja miehiä. He edustivat mahtavaa metsäteollisuutta, muuta teollisuutta, kunnalliselämää ja valtion virastoja. Olisi luullut, että yhdistykselle olisi varsin helppoa panna vesitieasiat järjestykseen. Mutta ei se niin vain käynyt. Vesitietyhdistys törmäsi valtiovarain- ja liikenneministeriön virkamiesten lujaan vastustukseen, minkä vuorineuvos Raade joutui pari vuotta myöhemmin toteamaan.

Perustava kokous nimesi myös 46 -jäsenisen vesitievaltuuskunnan, jonka puheenjohtajaksi valittiin akateemikko Ilmari Hustich. Valtuuskuntaan valittiin hänen lisäksi mm. KOP:n pääjohtaja Veikko Makkonen, kenraali Lauri Sutela, hallituksen puheenjohtaja Aatos Erkkö (Sanoma Oy), MTK:n puheenjohtaja Heikki Haavisto, ministeri Tankmar Horn (Wärtsilä), toimitusjohtaja Jaakko Ihamuotila (Neste), ministeri Olavi J. Mattila, vuorineuvos Jouko Sere (Rauma-Repola), vuorineuvos Aarne J. Aarnio (Pellos-Puhos), vuorineuvos Cay Ehrnrooth (Schauman), kansliapäällikkö Reino Uronen (maa- ja metsätalousministeriö), kansliapäällikkö Bror Arne Napoleon Wahlroos (kauppa- ja teollisuusministeriö), 13 maaherraa, 7 kaupungin- tai kunnanjohtajaa, joukko virkamiehiä, uittopäälliköitä ja johtajia.

Yhdistyksen tarkoitus

Yhdistys määritteli tarkoitukseksi: ”toimia Suomen vesiliikenteen kehittämiseksi ottaen samalla huomioon vesistöjen muut käyttömuodot sekä virkistys- ja ympäristökyvykset.” Tarkoitusta selvennettiin 4:nnessä pykälässä: ”Tarkoitustaan yhdistys pyrkii toteuttamaan tekemällä esityksiä vesiteiden rakentamisesta ja parantamisesta sekä vesiliikennekaluston kehittämisestä tehostamalla alan intressiryhmien yhteistyötä, järjestämällä kokouksia, esitelmätilaisuuksia ja kursseja, toimittamalla julkaisuja ja pitämällä yllä kansainvälisiä yhteyksiä”.

Varmuuden vuoksi vielä merkittiin sääntöihin: ”Yhdistyksen tarkoituksena ei ole voiton tai muun välittömän ansion hankkiminen siihen osallisille. Yhdistys ei harjoita liiketoimintaa”.

Alku oli siten hyvin toiveikas. Muutenhan tämän tason vaikuttajat eivät olisi ryhtyneet hallituksen tai valtuuskunnan jäseniksikään.

Vesitieyhdistyksen hallitus ryhtyi toimeen. Aluksi keskityttiin jäsenhankintaan. Vuoden loppuun mennessä yhdistykseen olikin liittynyt 38 kuntaa, 81 yritystä ja yhteisöä ja 88 yksityishenkilöä. Vuoden aikana annettiin lausunto satamahallintotoimikunnan mietinnöstä ja tutustuttiin Keiteleen - Päijänteen kanavahankkeeseen paikan päällä.

Jäseniä runsaasti

Seuraavan vuoden aikana jäseniä liittyi niin, että henkilöjäseniä oli 100, kuntia 53, yrityksiä 21 ja muita yhteisöjä 74. Heti alusta saakka Suomen Vesitieyhdistys paneutui Sisä-Suomen vesireittien parantamisen ohella Kymijoen kanavointimahdollisuuksien selvittämiseen. Siitä tulikin ns. ikuisuuskysymys, kunnes se ainakin toistaiseksi haudattiin hallituksen iltakoulussa syksyllä 2000. Myös kotimaisen pientonniston asemaan yhdistys kiinnitti vakavaa huomiota, ja tähän asiaan palattiin useasti lähimpinä vuosina.

Tosin Loikkanen ja Jarkko Saisto toimivat jo aikaisemminkin vesitieasioissa. He kävivät jo 1979 pääministeri Mauno Koiviston luona esittelemässä Keiteleen – Päijänteen kanava-asiaa. Se ei suuresti kiinnostanut pääministeriä. Hän jopa – muka tietämättömänä - kyseli, että "virtaavatko vedet sieltä Keiteleeltä etelään?" Senhän jokainen kansakoulun/peruskoulun käynyt suomalainen tiesi, että näin on.

Mutta Kalevi Sorsa suhtautui Keiteleen – Päijänteen kanavaan suosiollisesti. Hän sanoi Loikkaselle, että demareissa on ainakin kaksi vesiteitten ja Keiteleen kanavan kannattajaa, hän ja Niilo Hämäläinen.

Raade ennakoi vaikeuksia

Vuorineuvos Uolevi Raade ennakoi tulevaa kehitystä vuoden 1983 vuosikokouksessa. Hän oli havainnut, että lähivuodet eivät ole helppoja:

"Lähivuodet eivät vesiteiden lisärakentamisen kannalta näytä erityisen lohdullisilta, ei erityisesti edellä viitattujen käsitysten vuoksi (yrittäjien ja muiden toimijoiden arkuus, yhteistyön puute), vaan esimerkiksi liikenne- ja valtiovarainministeriöiden piiristä kauluvat kannanotot eivät ole vain lohduttavia. On ilmeistä, että uutta ajattelua voi aikaansaada vain yhdistyksen tapainen elin. Työ on vaikeata. Muun muassa virkamieskunnassa esiintyy uutena ilmiönä aktiivis-julkinen eräitä yhdistyksen piirissä tärkeinä pidettyjä hankkeita vastaan. Työtä asennemuokkauksen piirissä meillä näin ollen on".

Suomen Vesitieyhdistys antoi seuraavina vuosina lausuntoja monista hankkeista, järjesti seminaareja, tutustui ulkomaisiin kohteisiin, ponnisteli Keiteleen – Päijänteen kanavan rakentamisen puolesta ja tuki muitakin vesitiehankkeita. Mutta alkuinnostus hiipui. Ja laman aikana alkoi jäsenmäärä vähentyä, sillä mm. monet kunnat jättivät maksamatta vaatimattomatkin jäsenmaksunsa.

Keiteleen kanava saatiin vihdoin valmiiksi 1993. Se on kuitenkin tavallaan torso, sillä se vaatisi vesitien merelle, Suomenlahdelle. Silloin kanavaa voitaisiin käyttää monipuolisesti ja täysimääräisesti.

”Luotiin pitkän aikavälin runko”

1993 vuosikokouksessa luotiin pitkän aikavälin toimintasuunnitelman runko. Sen keskeisimmät tavoitteet olivat:

- 1) Ympäristövaikutusten selvittäminen eri kuljetusmuotojen osalta ja vesiteitten
- 2) ympäristöystävällisen luonteenpiirteen korostaminen;
- 3) Sisävesiliikenteen kehittäminen sinällään ja osana logistista toimitusketjua;
- 4) Kansainvälisyyden korostaminen erityisesti hyödyntämällä ulkomaisia kontaktipintoja ja laajentamalla näkemystä sisävesiteitten ohella myös kansainväliseen meriliikenteeseen;
- 5) Teollisuuden kuljetustarpeiden ohella erityisesti vesiteiden virkistyskäytön edistäminen.

Vesitiehdistys on toiminut aloitteellisesti ja aktiivisesti koko 1990 –luvun sisävesiteitten kehittämiseksi. Se on tukenut Järvi-Suomen Kanavat Neuvottelukunnan toimintaa. Neuvottelukunta on taas ollut erityisen aktiivinen Kymijoen – Mäntyharjun ja Savon kanavien rakentamisen ajaja.

Lisää tavoitteita

Vesitiehdistys antoi 1990 –luvulla lukuisia lausuntoja vesitieliikennettä koskevista asioista. Se piti yhteyttä eduskunnan kanavaryhmään, joka pyrki vesiteitten kehittämiseen.

Syksyllä 2001 yhdistyksen hallitus totesi, että vesiliikenne tarvitsee myönteistä julkisuutta. Myös vesiteitten vahvuustekijät ja ympäristöystävällisyys on saatava näkyvämmiin esille.

Samalla katsottiin, että ”Vesitiehdistys tarvitsee vahvan yhteisen tahtotilan, hankkeiden entistä selvemmän priorisoinnin ja jäsenpohjan laajentamisen. Liikennepoliittiseen keskusteluun on saatava oikeaa tietoa, faktoja, selvityksiä ja aktiivista tiedottamista. Ympäristöjärjestöihin tulee saada luoduksi yhteydet, vesiteitten aluepoliittista merkitystä on korostettava ja uusia yhteistyökumppaneita on hankittava mm. matkailun puolelta”.

Yhdistys teki mm. Merenkululaitoksen kartta- ja väyläosastolle useita aloitteita sisävesireittien monipuolistamiseksi ja kehittämiseksi.

Vuoden 2001 lopussa yhdistyksessä oli henkilöjäseniä 111, kuntajäseniä 25, yritysjäseniä 42 ja yhteisö- ja yhdistysjäseniä 36.

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajina ovat olleet Uolevi Raade 1981-1984, toimitusjohtaja Kauko Sipponen 1984-1985, uittopäällikkö Olli Pesonius 1986-1992, varatoimitusjohtaja ja uittopäällikkö Harri Lallukka 1993-2002 ja vuorineuvos Esko Muho-
nen 2002. Toiminnanjohtajina ovat olleet Erkki Vasama 1981, Jouko Vuoristo 1982-1985, Juhani Rissanen 1986-1988, Uolevi Larte 1988-1992, Ulla Keino 1993-1994, Marita Rinne 1994-1995 ja Antero Pulkanen 1995 ja edelleen.